

Beiarn kommune
8110 MOLDJORD

MØTEINNKALLING

Utvalg: KOMMUNESTYRET
Møtested: Staupåmoen
Møtedato: 05.09.2015 **Tid:** 1930

Eventuelt forfall meldes til tlf. 75569000

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Innkalte:

Funksjon	Navn	Forfall Innkalt for
Leder	Monika Sande	
Nestleder	Gudbjørg Navjord	
Medlem	Anne Rita Nybostad	
Medlem	Bror Even Hemminghytt	
Medlem	Tone K. Helbostad	
Medlem	André Kristoffersen	
Medlem	Øyvind Sande	
Medlem	Rune Jørgensen	
Medlem	Håkon Sæther	
Medlem	Heidi Larsen	
Medlem	Ørjan Kristensen	
Medlem	Kjell Sandmo	
Medlem	Helge Osbak	
Medlem	Arne Larsen	
Medlem	Ole-Håkon Hemminghytt	

SAKSLISTE

Saksnr.	Arkivsaksnr.	Tittel
32/15	15/420	GODKJENNING AV PROTOKOLL KOMMUNESTYRET
33/15	15/365	HØRING - FINANSDEPARTEMENTETS HØRING OM ENDRING AV EIENDOMSSKATTEGRUNNLAGET
34/15	15/413	BOSETTING AV FLYKTNINGER 2016 OG 2017 - 2019. BOSETTING AV EKSTRA FLYKTNINGER I 2015

Beiarn kommune, 28.08.2015

Monika Sande
ordfører

I forbindelse med markering av Friluftslivets år 2015 ble det i kommunestyret 23. juni bestemt å kombinere en avslutning for kommunestyrets medlemmer med oppfordringen fra Norsk Friluftsliv om å overnatte ute lørdag 5. september. Dersom det blir dårlig vær er det ordnet med lavvo og telt.

Varamedlemmer inviteres også til å delta.

Det blir middag kl. 20.30 , samt frokost søndag morgen.

For bestilling av mat trenger vi tilbakemelding fra varamedlemmene om hvem som ønsker å delta. Tilbakemelding må vi ha innen torsdag 3. september.

Vel møtt til en trivelig kveld!

GODKJENNING AV PROTOKOLL

Saksbehandler: Karin Nordland
Arkivsaksnr.: 15/420

Arkiv: 033

Saksnr.: Utvalg
32/15 Kommunestyret

Møtedato
05.09.2015

HØRING - FINANSDEPARTEMENTETS HØRING OM ENDRING AV EIENDOMSSKATTEGRUNNLAGET

Saksbehandler: Ole Petter Nybakk
Arkivsaksnr.: 15/365

Arkiv: 232

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
38/15	Formannskapet	01.09.2015
33/15	Kommunestyret	05.09.2015

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune viser til Finansdepartementets høringsbrev av 18. juni 2015.

Beiarn kommune går imot Finansdepartementets forslag til endringer i Lov av 6. juni 1975 nr 29, om eiendomsskatt på verk og bruk.

Den foreslåtte regelendringen *avvikler* i realiteten eiendomsskatt på verker og bruk. Forslaget innebærer med det et brudd på samfunnskontraktene mellom kommunene og utbyggere av verker og bruk. Vi opplever derved at forslaget strider mot prinsippet om lokal beskatningsrett og griper inn i lokaldemokratiets rettigheter.

Vi ser at forslaget vil lette skattetrykket for særlig større industriselskaper. Isolert sett har Beiarn kommune ikke noe imot tiltak som er til fordel for næringslivet i en viktig omstillingstid, men vi kan ikke akseptere det prinsipielle bruddet på den lokale beskatningsretten og en årlig mindreinntekt til kommunene i størrelsesorden 1,5 – 2 milliarder samtidig med at Staten, ved forslaget, øker egne inntekter med mellom 300 og 540 millioner.

En begrunnelse for forslaget er at dagens ordning oppleves uforutsigbar og byr på vanskelige skjønsmessige vurderinger, som i sin tur har resultert i mange klagesaker og rettsvister. Til det vil Beiarn kommune uttale at de alternative endringsforslag innebærer nye grensesnitt for hva som skal høre med til fast eiendom og inngå i skattegrunlaget. Etter gjeldende rett går grensesnittet mellom løsøre og integrerte anleggsdeler. Forslagene innebærer at produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner *ikke* skal regnes som fast eiendom. Det som skal regnes med i skattegrunlaget er bygning, tomt og «utstyr som tjener bygget». Vår påstand er at nye grensesnitt ikke vil gi bedre forutberegnelighet for skattyter. Blant annet vil ny taksering bli nødvendig. Bare dette vil ventelig avstedkomme en økning i rettsvister utover det vi ser i dag. De rettsvister man for tiden ser, er delvis relatert til den nye kategorien *næringsseiendom* som kom i 2011, altså en relativt ny regelendring.

Beiarn kommune ber departementet trekke tilbake det utsendte forslaget. Det tilrås nedsatt et eget utvalg til å vurdere alternative ordninger som kan komme næringslivet til gode uten på denne måten ensidig å ramme kommunene. Kommunene som har betydelige skatteinntekter fra verker og bruk forutsettes å bli med i et slikt utvalg.

Bakgrunn:

Finansdepartementet har utarbeidet et forslag til endring i reglene for utskrivning av eiendomsskatt på arbeidsmaskiner i verk og bruk, kfr. Lov av 6. juni 1975 nr 29 om eiendomsskatt til kommunene (eiendomsskatteloven). Forslaget ble sendt på høring til blant annet kommunene i landet den 18. juni, med høringsfrist 18. september.

Saksutredning:

Etter gjeldende regler skal arbeidsmaskiner mv tas med i eiendomsskattegrunnlaget når de anses å være «ein part av sjølve foretaket». Regelen har blitt videreutviklet gjennom rettspraksis. Hvorvidt arbeidsmaskiner mv skal anses å inngå i eiendomsskattegrunnlaget, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Regelen er kritisert (av næringslivet – vår anmerkning) for å være skjønnsmessig og skape uforutsigbarhet.

I høringsnotatet som er sendt ut lanserer departementet to alternative forslag:

Alternativ 1 innebærer at produksjonsutstyr og –installasjoner skal fritas for eiendomsskatt, mens **alternativ 2 ikke** bare fritar slikt utstyr men også innebærer at verk og bruk opphører som egen kategori med den følge at slike eiendommer eiendomsbeskattes som alminnelig næringseiendom.

Forslaget er forutsatt ikke å få noen betydning for vannkraftanlegg. Vannkraftanlegg, både store og små, er omfattet av begrepet «verker og bruk» i eiendomsskatteloven, men følger andre verdsettelsesregler basert på anleggets avkasting/investert kapital.

Finansdepartementet fremholder at de foreslåtte endringene skal gi bedre forutberegnelighet for skattyter og ligningsmyndighetene. Samtidig vil regelendringene innebære en betydelig skattelette for næringslivet og særlig for industribedrifter.

Slik administrasjonen ser det vil begge forslagene fra departementet innebære et betydelig økonomisk tap også for Beiarn kommune. Det årlige tapet er etter det vi ser ca kr. 900.000.

Vi registrerer fra KS og LVK sine høringsuttalelser at endringen som er foreslått potensielt innebærer reduserte inntekter til kommunene på mellom 1,5 og 2,0 milliarder årlig.

Vurdering:

Rådmannen har gått gjennom departementets forslag. Høringsforslaget vedlegges i sin helhet.

De i Beiarn som vil spare på en eventuell innføring av de foreslåtte endringene vil være eierne av teleanlegg og eierne av kraftoverføringslinjer. Slik vi ser det vil årlig tap for kommunen dreie seg om ca 900.000. Ca 340 av landets 428 kommuner ventes å bli berørt av endringsforslaget om ett av alternativene blir vedtatt. Samlet tap er beregnet av hhv KS og LVK til mellom 1,5 og 2 milliarder årlig. Staten vil på sin side tjene på omleggingen. Departementet har beregnet økte statsinntekter til ca 300 millioner årlig, men LVK mener dette er for lavt og at Staten vil tjene opptil 540 millioner årlig på omleggingen.

Regjeringens Sundvoldenerklæring ligger til grunn for de endringene som nå foreslås, men departementets alternative forslag oppleves å gå lengre enn regjeringen la opp til. Det er nok behov for en omstilling i norsk næringsliv og mange tiltak for å bedre norsk industri sin konkurransevne bør vurderes. Men at departementet her har hatt det så travelt med å tekkes næringslivet at kommunenes interesser nærmest er neglisjert, bør ikke få passere.

Vedlegg:

Departementets høringsutkast

Sak:12/388
18.06.2015

**Høringsnotat -
Eiendomsbeskatning av
arbeidsmaskiner mv. i verk
og bruk**

Innhold

1	Innledning og sammendrag	3
2	Gjeldende rett	6
2.1	Nærmere om begrepet "verk og bruk"	7
2.2	Arbeidsmaskiner mv. i "verk og bruk"	9
2.3	Verdsettelse	12
2.4	Næringseiendom	14
2.5	Differensiert eiendomsskattesats	15
2.6	Vannkraftanlegg	15
3	Vurderinger og forslag	16
3.1	Behov for endring av bestemmelsen om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk	16
3.2	Alternativ 1: Produksjonsutstyr og –installasjoner skal ikke eiendomsbeskattes	18
3.3	Vurdering av om avgrensningen av eiendomsskattegrunnlaget bør baseres på plassering i skattemessig saldogruppe	22
3.4	Nærmere om produksjonsutstyret og -installasjonene	25
3.5	Alternativ 2: Fjerne verk og bruk som en egen kategori i eiendomsskatten med den følge at slike anlegg skatlegges som alminnelig næringseiendom	27
3.5.1	Eiendomsskattegrunnlaget	28
3.5.2	Verdsettelse	29
3.5.3	Utskrivingsalternativer	30
3.5.4	Differensiert eiendomsskattesats	31
4	Økonomiske og administrative konsekvenser	31
5	Ikrafttredelse og overgangsregel	33
6	Lovforslag	34

1 INNLEDNING OG SAMMENDRAG

I Sundvolden-erklæringen har regjeringen gitt uttrykk for et ønske om å fjerne eiendomsskatten på maskiner. I tråd med dette sender departementet nå på høring forslag til endringer i regelen om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk. Endringene som foreslås vil gi bedre forutberegnelighet ved utskrivningen av eiendomsskatt både for kommunene og de eiendomsskattepliktige, og samtidig innebære en betydelig lettelse i skattebyrden for mange bedrifter. Motsatsen er en betydelig reduksjon i mange kommuners eiendomsskatteinntekter.

Eiendomsskatt er en skatt som kan skrives ut på fast eiendom. Utgangspunktet i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eignedomsskatt til kommunane (eigedomsskattelova) er derfor at løsøre ikke skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. For næringseiendommer kategorisert som "verk og bruk", skal imidlertid arbeidsmaskiner mv. medtas i grunnlaget når de anses å være "ein part av sjølve føretaket". Regelen har blitt videreutviklet gjennom rettspraksis, og er grunnlaget for at det på verk og bruk kan ilegges eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. som anses å være en integrert del av den faste eiendommen. For andre næringseiendommer enn verk og bruk skrives det ikke ut eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv.

Med arbeidsmaskiner menes i denne sammenhengen alle maskiner som er installert for å betjene produksjonen/virksomheten. Likestilt med arbeidsmaskiner er «tilhørsle og ting som kan setjast i klasse med slikt». Nedenfor omtales dette samlet som «arbeidsmaskiner mv.».

Hvorvidt arbeidsmaskiner mv. skal anses å inngå i eiendomsskattegrunnlaget, beror på en skjønnsmessig helhetsvurdering, hvor flere faktorer skal hensyntas. Etter rettspraksis skal det særlig legges vekt på hvor integrert arbeidsmaskinene mv. er, omkostningene ved eventuelt å flytte disse og mulighetene for alternativ bruk av bygningene.

Regelen om arbeidsmaskiner mv. får ikke anvendelse på kraftverk. Grunnen til dette er at verdsettelsen av slike verk og bruk baseres på skattemessig formuesverdi etter særskilte regler i skatteloven. Med kraftverk siktes det her til vannkraftanlegg. Vindkraftanlegg følger de alminnelige verdsettelsesreglene, og regelen om arbeidsmaskiner mv. kommer derfor til anvendelse på denne typen anlegg.

Gjeldende regel og praksis om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. har blitt kritisert fra ulikt hold. Det anføres at det er vanskelig å forholde seg til regelverket både for kommunene og de eiendomsskattepliktige. Vanskelighetene knytter seg både til regelens skjønnsmessige innhold, og manglende forutsigbarhet knyttet til praktiseringen av regelen. På den annen side har det blitt anført at arbeidsmaskiner mv. som er tilstrekkelig integrert i verk og bruk, utgjør en del av det faste anlegget, og at en endring av regelen vil innebære at man endrer en mer enn 100-årig praksis om definisjonen av verk og bruk i eiendomsskattesammenheng.

Departementet presenterer i dette høringsnotatet to alternative forslag til endring av regelen om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk. I forslaget til nye regler gjøres det bruk av begrepet «produksjonsutstyr og –installasjoner».

Alternativ 1 fritar produksjonsutstyr og –installasjoner fra eiendomsbeskatning, men beholder verk og bruk som et selvstendig utskrivingsalternativ. Alternativ 2 fjerner verk og bruk som en egen kategori i eiendomsskatten. Etter dette alternativet foreslås slike anlegg skattlagt som alminnelig næringseiendom. Reglene i § 4 annet ledd tredje og fjerde punktum, som definerer eiendomsskattegrunnlaget for verk og bruk, vil bli overflødige og foreslås opphevet. Alternativ 2 innebærer også andre endringer i eiendomsbeskatningen av anlegg som etter gjeldende rett er å anse som verk og bruk, herunder endring av verdsettelsesreglene. Ingen av alternativene medfører endringer i eiendomsbeskatningen av vannkraftanlegg.

Begge alternativer utjevner den ulikheten det er i grunnlaget for utskriving av eiendomsskatt mellom verk og bruk og annen næringsseiendom. Sistnevnte har normalt ikke arbeidsmaskiner mv. som inngår som en del av den faste eiendommen, da slike maskiner mv. regelmessig ikke er en nødvendig innsatsfaktor i den virksomheten som utøves. Ved at produksjonsutstyr og –installasjoner holdes utenfor eiendomsskattegrunnlaget, vil verk og bruk utenom vannkraftanlegg få et lavere eiendomsskattegrunnlag enn etter dagens rettstilstand, og dermed et grunnlag for utskriving av eiendomsskatt som i prinsippet er sammenfallende med grunnlaget for annen næringsseiendom.

Begge alternativene vil forenkle dagens regelverk og medføre bedre forutsigbarhet ved utskrivingen av eiendomsskatt på verk og bruk. I tillegg innebærer de lettelser i eiendomsbeskatningen av verk og bruk.

Departementet har ikke tatt stilling til hvilket alternativ som eventuelt bør erstatte dagens regel, men vil foreta en nærmere vurdering av dette etter høringsrunden. Det eksisterende statistikkgrunnlaget gir ikke et godt grunnlag for å beregne provenyvirkningene av å fjerne dagens regel om inkludering av arbeidsmaskiner mv. Det er likevel på det rene at store industrianlegg vil få betydelige skattelettelser som følge av forslaget. Dette motsvares av et betydelig inntektsbortfall for vertskommunene. Departementet legger til grunn at man gjennom høringen vil få bedre oversikt over de økonomiske konsekvensene av forslagene.

Også vannkraftanlegg anses som «verk og bruk» etter eiendomsskattelova, men følger særskilte regler mht. verdsettelsen. Eiendomsskatt for vannkraftanlegg beregnes på grunnlag av anleggets avkastning. Alle typer arbeidsmaskiner mv. inngår i grunnlaget, uten at det sondres mellom integrerte og ikke-integrerte maskiner. Departementet foreslår ingen endringer i reglene om eiendomsskatt på vannkraftanlegg.

2 GJELDENE RETT

Eiendomsskatt er en frivillig kommunal skatt på fast eiendom. Kommunestyret avgjør om det skal skrives ut eiendomsskatt i kommunen.

Eigedomsskattelova angir en rekke alternativer med hensyn til hvilke typer eiendom utskrivingsgrunnlaget for eiendomsskatt skal omfatte. Det kan for eksempel skrives ut eiendomsskatt på all fast eiendom i kommunen, eller bare på verk og bruk og annen næringsseiendom. Innenfor det utskrivingsalternativet som er valgt regulerer eigedomsskattelova § 4 grunnlaget for utskriving av eiendomsskatt. Bestemmelsens første og annet ledd lyder:

«Eigedomsskatt vert skriven ut på dei faste eigedomane ut frå tilhøva den 1. januar i skatteåret.

Til faste eigedomar vert rekna bygningar og tomt som høyrer til, huslause grunnstykke som hagar, lykkjer, vassfall, laste-, opplags- eller arbeidstomter, bryggjer og liknande og likeeins verk og bruk og annan næringsseigedom. Til verk og bruk vert m.a. rekna fabrikkar, sagbruk, møllebruk, skipsvervar, industrielle verk, og likeeins gruver, steinbrot, fiskevær, saltehus, lenser, utbygde vassfall og vassfallstykke, demningsverk, losse- og lasteplassar og liknande arbeids- og driftsstader. Bygningar og anlegg skal reknast saman med verket eller bruket når dei høyrer til eller trengst til verksdrifta. Arbeidsmaskinar og tilhøyrslø og ting som kan setjast i klasse med slikt, skal derimot ikkje reknast med utan tingen er ein part av sjølve føretaket. Til annan næringsseigedom vert rekna til dømes kontorlokale, parkeringshus, butikk, varelager, hotell, serveringsstad med vidare.»

I første ledd slår bestemmelsen fast det grunnleggende utgangspunktet, at eiendomsskatt kan skrives ut på fast eiendom. Annet ledd gir eksempler på hva som skal anses som fast eiendom og angir vilkårene for å inkludere arbeidsmaskiner mv. Med unntak for en spesialregel i § 4 tredje ledd vedrørende oppdrettsanlegg,

inneholder loven ingen nærmere presisering av omfanget av eiendomsskattegrunnlaget.

Fram til vedtakelsen av eiedomsskattelova i 1975 var eiedomsskatten regulert i den alminnelige skattelovgivning, dvs. i lov 18. august 1911 nr. 8 (landskatteloven) og lov 18. august 1911 nr. 9 (byskatteloven). Det framgår av forarbeidene til eiedomsskattelova, Ot.prp. nr. 44 (1974-1975), at lovens § 4 svarer til bestemmelser i landskatteloven § 8 første til fjerde ledd og byskatteloven § 3. Ut over dette er ikke bestemmelsen kommentert i eiedomsskattelovas forarbeider. Rettspraksis fra de tidligere lovbestemmelsene er derfor fortsatt relevant.

2.1 Nærmere om begrepet "verk og bruk"

Eiedomsskattelova opererer med to typer næringseiendom; «verk og bruk» og annen næringseiendom. Eiedomsskattelova gir ingen definisjon av begrepet "verk og bruk", men i § 4 annet ledd annet punktum er det gitt noen eksempler på eiendommer som skal anses som verk og bruk:

"Til verk og bruk vert m.a. rekna fabrikkar, sagbruk, møllebruk, skipsvervar, industrielle verk, og likeeins gruver, steinbrot, fiskevær, saltehus, lenser, utbygde vassfall og vassfallstykke, demningsverk, losse- og lasteplassar og liknande arbeids- og driftstader."

I forbindelse med innføringen av kategorien annen næringseiendom har Finansdepartementet i Prop. 1 LS (2010-2011) punkt 14.2 uttalt følgende om begrepet verk og bruk:

"Oppregningen er ikke ment å være uttømmende, jf. uttrykket "m.a.". Det er gjennom langvarig retts- og forvaltningspraksis lagt til grunn at begrepet "verk og bruk" primært omfatter eiendom tilhørende foretak av en viss størrelse som bedriver industriell virksomhet med sikte på framstilling av i første rekke materielle gjenstander. Et kraftverk anses imidlertid også som et "verk og bruk" etter eiedomsskattelova. Tjenesteytende virksomhet, som for eksempel handelsbedrifter,

kontorbygg, hoteller, serveringssteder mv., har tradisjonelt ikke vært ansett som "verk og bruk" etter eiendomsskattelova. Driftsdelen av jord- og skogbruk er generelt unntatt fra eiendomsskatt (unntatt våningshus), jf. eiendomsskattelova § 5 bokstav h, og skal således heller ikke anses som "verk og bruk". Senere rettspraksis har foretatt enkelte sondringer mellom såkalt "tjenesteytende virksomhet", og "verk og bruk" i tradisjonell forstand. Grensedragningen er ikke klar, hvilket Høyesteretts dom i Rt. 2002 s. 94 illustrerer. Høyesterett kom her til at Nettet kommune hadde hjemmel til å skrive ut eiendomsskatt på Telenors anlegg for fasttelefoni i kommunen. Som representant for flertallet uttalte førstvoterende om dette:

"I Kvitsøydommen sies det at "tjenesteytende virksomheter, f.eks. handelsbedrifter, kontorbygg eller varelagre, blir ikke verk og bruk etter eiendomsskatteloven..." Jeg er – som også partene i saken – enig i at de eksemplene som er nevnt her, faller utenfor begrepet verk og bruk, på samme måte som også hoteller, bevertningssteder mv. faller utenfor. Om det dermed er riktig å si at "tjenesteytende virksomhet" generelt faller utenfor, kan sees som et terminologisk spørsmål. Men ut fra hva jeg oppfatter som vanlig språkbruk, anser jeg det nok som naturlig å betegne slikt som lenser og losse- og lasteplasser som steder der det drives tjenesteyting. Begrepet tjenesteyting er imidlertid ikke avgjørende etter lovt tekst og forarbeider, og jeg ser ikke grunn til å gå inn på det."

Den nærmere grensedragningen mellom "verk og bruk" og annen type næringseiendom, vil derfor i mange tilfeller måtte avgjøres konkret. Det er derfor ikke mulig å gi en uttømmende redegjørelse for hvilke eiendomstyper som faller innenfor og hvilke som faller utenfor begrepet "verk og bruk"."

Verk og bruk omfatter altså i utgangspunktet eiendom tilknyttet produksjonsvirksomhet. I rettspraksis har det vært stilt opp et vilkår om at virksomheten må være av et visst omfang. Sentralt står fabrikker, industrielle anlegg og andre virksomheter som driver produksjon av fysiske gjenstander. Det er imidlertid klart at også anlegg for produksjon av elektrisitet er omfattet av begrepet. I rettspraksis har det blitt sondret mellom de egentlige industrielle verk og de såkalte uegentlige verk og bruk. De

egentlige industrielle verk tar sikte på å fremstille produkter (materielle eller immaterielle). Som uegentlige verk og bruk regnes anlegg hvor det ikke drives produksjon, men hvor anlegget i stedet virker som innsatsfaktor i annen virksomhet. Dette gjelder for eksempel en kai eller en losseplass. Verk og bruk er dermed en uensartet gruppe, og omfatter for eksempel så ulike virksomheter som industri, sandtak og teleanlegg.

2.2 Arbeidsmaskiner mv. i "verk og bruk"

Det framgår av eidegdomsskattelova § 4 annet ledd fjerde punktum, at «arbeidsmaskinar og tilhøyrslø og ting som kan setjast i klasse med slikt» i verk og bruk skal inngå i eiendomsskattegrunnetaget når "tingen er ein part av sjølve føretaket".

Ved vedtakelsen av regelen om arbeidsmaskiner mv. i skattelovene av 1911 ble det lagt til grunn at det fantes to typer maskiner, kraftmaskiner og arbeidsmaskiner.

Arbeidsmaskinene var ledd i selve produksjonen, mens kraftmaskinene forskynte arbeidsmaskinene mv. med kraft. Uttrykket «tilhøyrslø» omfatter innretninger forbundet med produksjonsmaskinene som rør, skinner, transportbånd, tanker og kar. «Ting som kan setjast i klasse med slikt» omfatter produksjonsinnretninger som det teknisk sett ikke er naturleg å omtale som maskiner, men som utfører oppgaver i produksjonen på linje med en maskin. Eksempler er ovner, sager, presser og kraner. Det har ingen eiendomsskattemessig betydning om en gjenstand karakteriseres som henholdsvis, arbeidsmaskin, tilbehør eller ting som kan settes i klasse med slikt. Det har derfor i praksis ikke vært behov for å skille mellom disse. Begrepet «arbeidsmaskinar og tilhøyrslø og ting som kan setjast i klasse med slikt» har vært undergitt en vid fortolkning i rettspraksis.

Det kan i noen tilfeller være vanskelig å avgjøre om en gjenstand utgjør en del av selve den faste eiendommen, eller en arbeidsmaskin mv. som må være integrert i den faste eiendommen for å kunne eiendomsbeskattes. Integrerte arbeidsmaskiner mv. eiendomsbeskattes imidlertid på lik linje med den faste eiendommen de er integrert i.

Det er derfor i det enkelte tilfellet heller ikke behov for å avklare om gjenstanden er å anse som en del av selve den faste eiendommen, eller som en arbeidsmaskin mv. som er integrert i denne.

Det er en forutsetning for eiendomsbeskatning av arbeidsmaskiner mv. at de er «ein part av sjølve føretaket». Det er slått fast i rettspraksis at «sjølve føretaket» i denne sammenhengen refererer til den faste eiendommen.

Lovbestemmelsen om arbeidsmaskiner mv. er generell og gir begrensede anvisninger for de mange typetilfellene som finnes i praksis. De nærmere retningslinjer for lovtolkningen har blitt trukket opp gjennom rettspraksis over et tidsrom på over 100 år. I praksis har en lagt særlig vekt på hvor *integrert* tilbehøret er i bygget, hvilke kostnader som vil påløpe ved fjerning eller flytting av utstyret, og mulighetene for alternativ bruk av bygget uten maskinene mv. Det foreligger mange rettsavgjørelser som omhandler en rekke ulike typetilfeller, og hvor det nærmere innholdet i vilkåret er blitt videreutviklet og presisert. Etter hvert som næringslivet har utviklet seg med bruk av andre og flere typer maskiner og teknisk tilbehør mv., har det stadig oppstått nye spørsmål om grensen for eiendomsskatt på maskiner og annet tilbehør til verk og bruk. Rettspraksis har forsøkt å trekke opp generelle prinsipper for tolkningen av bestemmelsen, men avgjørelsen vil alltid være knyttet til det konkrete saksforholdet. Dette gjør at rettspraksis ikke alltid vil gi veiledning i tilfeller som ikke tidligere er behandlet av domstolene.

I Rt. 1934 s. 465, som gjaldt eiendomsbeskatningen av maskiner tilknyttet virksomheten i A/S Rjukanfos, uttalte retten at:

"arbeidsmaskiner maa antas at utgjøre en integrerende del av anlegget i alle tilfeller, hvor maskiner og anlegg ikke kan skilles fra hverandre uten økonomiske ofre, som fra et forretningsmessig synspunkt maa betegnes som uforholdsmessige. I slike tilfeller kan maskiner og anlegg i økonomisk eller forretningsmessig henseende betraktes som en enhet, hvilket synes at danne et naturligt grunnlag for en likeartet behandling i

skatterettslig henseende". Videre ble det uttalt at: "Det maa saaledes nødvendigvis bero paa en skjønnsmessig vurdering i hvert enkelt tilfelle om samhörigheten mellem maskiner og anlegg er av saadan art og styrke som nevnt. Det maa herunder efter min mening blandt annet komme i betraktning hvilke formaal anlegget og bedriften har, og i hvilken grad vedkommende maskiner bidrar til at opnaa disse formaal." Det ble ogsaa uttalt at "Man maa ogsaa se hen til hvilke følger en slik fjernelse kan faa for en bedrift som er knyttet til anlegget, og for den økonomiske utnyttelse av de bygninger eller andre faste anlegg som vedkommende maskiner er blitt fjernet fra."

Spørsmålet om eiendomsbeskatning av arbeidsmaskiner har i den senere tid blant annet vært til behandling i Rt. 1999 s. 369 flg. (Bøckmann-dommen). Saken gjaldt eiendomsbeskatning av maskiner i tre produksjonslinjer for isolerglass. Bygningen var oppført med sikte på den isolerglassproduksjonen som foregikk i bygget, men lot seg bygningsmessig ogsaa tilpasse annen produksjon. Lagmannsretten hadde lagt vekt på at endret bruk av bygningene ville kreve ombygningskostnader av relativt betydelig omfang. Høyesterett kom imidlertid til at kostnadene lå innenfor det forsvarlige, og at lagmannsretten hadde lagt for stor vekt på arealenes størrelse og egnethet/tilpassing til isolerglassproduksjon i forhold til byggets generelle anvendelighet. Høyesterett la ogsaa vekt på at maskinene var av begrenset vekt og omfang, at flyttingen ikke medførte noen verdireduksjon, at flytteutgiftene var overkommelige og at bygget hadde alternativ anvendelse. Om maskinene ble det uttalt at: "Selv om de til dels er boltet fast i gulvet, krever de ikke noen spesialfundamentering, og det er etter det opplyste forholdsvis enkelt å skifte dem ut, eventuelt å flytte dem. Flyttingen medfører ikke i seg selv noen verdireduksjon, og selve flytteutgiftene må antas å være overkommelige." I dommen ble det videre uttalt at det ved vurderingen skal tas hensyn til både fysiske, tekniske, forretningsmessige og økonomiske forhold. Høyesterett konkluderte med at maskinene ikke skulle inkluderes i taksten, med unntak av fire traverskraner og to kompressorer.

2.3 Verdssettelse

Etter eigedomsskattelova § 8 A-2 første ledd skal eiendommens verdi (skattegrunnlaget) settes til «det beløp ein må gå ut frå at eigedommen etter si innretning, brukseigenskap og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal.»

Bestemmelsen er en videreføring av § 5 første ledd i den nå opphevede byskatteloven. Nærmere retningslinjer for verdssettelse av verk og bruk etter byskatteloven § 5 første ledd er utviklet i rettspraksis. Gjennom langvarig rettspraksis er det slått fast at eiendomsskattetaksten skal gi uttrykk for eiendommens objektiviserte omsetningsverdi. Det vil si at en ved takseringen skal finne fram til den verdien eiendommen har i seg selv, objektivt bedømt. Den aktuelle eierens interesse i eiendommen skal ikke hensyntas.

Ved verdssettelse av verk og bruk skal denne omsetningsverdien som hovedregel uttrykkes gjennom *substansverdien*. Andre begreper som brukes om det samme er teknisk verdi eller gjenanskaffelsesverdi. Verdien skal settes til hva det ville koste å etablere det samme anlegget i dag, med fradrag for slit, elde og eventuell utidsmessighet.

Metoden for verdssettelse av verk og bruk er blant annet behandlet i Høyesteretts avgjørelse inntatt i Rt. 2011 s. 51 (Sydvaranger-dommen), vedrørende eiendomsbeskatningen av et gruveanlegg. Saken gjaldt hvorvidt verdssettelsen skulle bygge på faktisk salgsverdi eller substansverdi. Selskapet som eide gruveanlegget var solgt for 102 millioner kroner, og det synes ikke å ha vært omstridt at det kunne utledes av denne salgssummen at vederlaget for selve gruveanlegget var ca. 50 millioner kroner. Høyesterett viste imidlertid til tidligere rettspraksis, og uttalte at den objektiviserte omsetningsverdien ikke er eiendommens markedsverdi på takseringstidspunktet uttrykt gjennom en konkret salgssum. Dette gjaldt også i de tilfellene hvor en konkret salgssum faktisk foreligger.

I Sydvaranger-dommen (avsnitt 50) uttalte Høyesterett videre at teknisk verdi må kunne fastsettes med utgangspunkt i sjablonger, og at bruk av sjablonger forankret i lokale pris- og omsetningsdata antakelig er, om ikke den eneste, så i hvert fall den mest praktiske fremgangsmåten ved substansverdiregninger.

Det følger av rettspraksis at omsetningsverdien for verk og bruk unntaksvis kan uttrykkes gjennom en avkastningsverdi. Dette er blant annet uttalt i Rt. 1974 s. 332 (Hydro-dommen), hvor Høyesterett stilte opp strenge vilkår for anvendelse av dette prinsippet:

«En beregning av salgsverdien av et industrianlegg ved hjelp av prognoser over driftsresultatene i en 10-års periode framover er meget vanskelig. Takseringssystemet er ikke organisert med sikte på en slik oppgave. Selv om det blir engasjert sakkyndig hjelp, vil det vanligvis knytte seg en høy grad av usikkerhet til beregningen av en slik avkastningsverdi. Jeg antar derfor at det bare er i de spesielle tilfelle da det er temmelig åpenbart at man ikke kan regne med lønnsom drift at avkastningsverdien må slå igjennom overfor substansverdien når det gjelder taksering etter byskattelovens første kapittel.»

Arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk kan utgjøre en betydelig andel av den totale verdien av anlegget. For eksempel kan verdien av tomten og bygningsskallet rundt ovnene i et smelteverk være lav sammenlignet med investeringene i selve smelteovnene med tilbehør. I slike tilfeller medfører inkluderingen av arbeidsmaskiner mv. i eiendomsskattegrunnet en betydelig høyere eiendomsskatt.

Rettspraksis om verdsettelse av verk og bruk kommer ikke til anvendelse ved verdsettelse av annen næringseiendom og boliger mv. Slik eiendom verdsettes normalt til (alminnelig) omsetningsverdi. Takseringen skjer på grunnlag av besiktigelse, eventuelt i kombinasjon med kvadratmeterpriser mv. basert på relevant prisstatistikk.

2.4 Næringseiendom

Ved lov av 10. desember 2010 nr. 61 ble "næringseiendom" innført som nytt utskrivingsalternativ i eiendomsskattelova, jf. § 3. Etter den nye bestemmelsen kan det skrives ut eiendomsskatt på verk og bruk og annen næringseiendom (verk og bruk anses som en undergruppe av næringseiendom), eller på verk og bruk og annen næringseiendom i kombinasjon med eiendomsskatt i områder som er utbygd på byvis.

Lovendringen er i forarbeidene dels begrunnet med et ønske om bedre mulighet for likebehandling av ulike typer næringseiendom, og dels å kunne tilpasse utskrivningen til forholdene i kommunen, avhengig av sammensetningen av det lokale næringslivet.

Begrepet næringseiendom er ikke definert i loven, men som eksempler er nevnt kontorlokaler, parkeringshus, butikk, varelager, hotell og serveringssted.

I forarbeidene er det presisert at begrepet verk og bruk videreføres. Dette har betydning både mht. regelen om arbeidsmaskiner mv. og verdsettelsen.

For annen næringseiendom er det ikke vedtatt egne regler for verdsettelse eller fastsettelse av eiendomsskattegrunlaget. Dette reguleres derfor av eiendomsskattelovas hovedregler. Det vil si at annen næringseiendom skal verdsettes til en objektivisert omsetningsverdi, jf. eiendomsskattelova § 8 A-2 første ledd og at eiendomsskattegrunlaget skal være begrenset til «fast eiendom», jf. eiendomsskattelova § 4 første ledd (og annet ledd første punktum).

Takseringen av annen næringseiendom baseres ofte på leieverdi, det vil si faktisk eller forventet leieinntekt fra bygningen med tilhørende tomt. Denne metoden er særlig aktuell for kontorbygg og næringsbygg uten sterkt spesialiserte funksjoner. Bruk av substansverdi ved taksering av annen næringseiendom enn verk og bruk kan likevel ikke utelukkes. Dette vil være aktuelt hvor eiendommen har spesialiserte funksjoner og det er vanskelig å fastsette verdien ved bruk av observasjoner i markedet.

2.5 Differensiert eiendomsskattesats

Etter eiendomsskattelova § 12 kan kommunen anvende høyere eller lavere sats enn den alminnelige skattesatsen i kommunen på angitte eiendomstyper. Bestemmelsen gir kommunen blant annet adgang til å differensiere mellom bolig- og fritidseiendom og annen fast eiendom, og mellom bebygget og ubebygget eiendom. Det følger av bestemmelsens bokstav e at kommunen kan anvende differensiert sats på verk og bruk utenfor bymessige områder. Finansdepartementet har tidligere antatt at den differensierte satsen etter § 12 bokstav e ikke kan være høyere enn den alminnelige eiendomsskattesatsen. Departementet har også uttalt at bestemmelsen ikke får anvendelse når kommunen skriver ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i kommunen.

2.6 Vannkraftanlegg

Kategorien verk og bruk omfatter vannkraftanlegg. Eiendomsskattegrunnlaget for vannkraftanlegg er regulert gjennom særregler i eiendomsskattelova § 8 B flg. Disse særreglene gjelder kun for vannkraftanlegg. Vindkraftanlegg er ikke omfattet av særreglene og følger de alminnelige reglene for verk og bruk.

Eiendomsskatten for vannkraftanlegg regnes ut etter den ligningsverdien (formuesverdi) som er fastsatt for vannkraftanlegg i året før eiendomsskatteåret. Det er altså ligningsverdien for inntektsåret 2013 som legges til grunn for eiendomsskatten i skatteåret 2015.

I formuesskatten verdsettes vannkraftanlegg etter særregler i skatteloven § 18-5. Eiendomsskattelova virker kun inn på verdsettelsen ved en bestemmelse om minimums- og maksimumsverdier i § 8 B-1 fjerde ledd. Det skattemessige formuesgrunnlaget for kraftanlegg etter disse reglene inkluderer blant annet maskiner som benyttes i kraftproduksjonen.

Ettersom verdsettelse av vannkraftanlegg for eiendomsskatteformål skal baseres på ligningsverdien etter skatteloven § 18-5, har ikke eiedomsskattelovas regler om arbeidsmaskiner mv. betydning for utskrivning av eiendomsskatt på vannkraftanlegg. De endringene som foreslås i dette notatet, berører derfor ikke eiendomsskatten på vannkraftanlegg.

3 VURDERINGER OG FORSLAG

Eiendomsskatt er en skatt på fast eiendom. Løsøre skal derfor i utgangspunktet ikke inngå i eiendomsskattegrunnlaget. Etter gjeldende rett skal integrerte arbeidsmaskiner mv. inkluderes i grunnlaget ved utskrivning av eiendomsskatt på verk og bruk. Dette vil typisk dreie seg om store og tunge maskiner mv. Det gjelder ingen tilsvarende regel ved utskrivning av eiendomsskatt på annen næringseiendom. Maskiner mv. som tjener bygget (heiser og ventilasjonsanlegg mv.) skal imidlertid inkluderes i eiendomsskattegrunnlaget, uavhengig av om eiendommen anses som verk og bruk eller næringseiendom i sin alminnelighet.

3.1 Behov for endring av bestemmelsen om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk

Bestemmelsen om inkludering av arbeidsmaskiner mv. i eiendomsskattegrunnlaget for verk og bruk innebærer et visst avvik fra eiedomsskattelovas utgangspunkt om at eiendomsskatt skrives ut på fast eiendom. Bestemmelsen har blitt kritisert fra ulikt hold. Det vises til omtale i Prop. 1 LS (2011-2012) punkt 27.2.3, hvor det framgår at kritikken særlig har vært rettet mot bestemmelsens skjønnsmessige utforming og de avgrensingsproblemene den forårsaker. Regelen kritiseres for å medføre uforutsigbarhet for de eiendomsskattepliktige, og har vært kilde til en rekke klagesaker og tvister i rettsapparatet. Det stilles også spørsmål ved om arbeidsmaskiner mv. overhodet bør inngå i grunnlaget for eiendomsskatt, som i prinsippet er en skatt på fast eiendom.

Det kan anføres at regelverket ikke er tilpasset næringslivets teknologiske utvikling, med større grad av automatisering, og mindre arbeidsintensiv industri enn i tidligere tiders næringsliv.

Bestemmelsen om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. i verk og bruk legger opp til en bred og svært skjønnsmessig helhetsvurdering av hva som skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. Det skal tas hensyn til både fysiske, tekniske og økonomiske forhold.

Et viktig moment ved vurderingen av om en arbeidsmaskin i det konkrete tilfelle er tilstrekkelig integrert i anlegget, er hvorvidt en adskillelse ville medføre uforholdsmessige økonomiske ofre, sett fra et forretningsmessig synspunkt. Departementet er kjent med at praktiseringen av den skjønnsmessige bestemmelsen i eieendomsskattelova kan være vanskelig. Det er særlig spørsmålet om hvorvidt integrasjonsvilkåret er oppfylt som danner grunnlag for tvil. Høyesteretts dom om A/S Rjukanfoss, jf. punkt 2.2, er et illustrerende eksempel på hvor vanskelig vurderingen kan være. Utfordringene ved praktisering av bestemmelsen kan innebære en uforutsigbarhet som er uheldig, både sett fra de eiendomsskattepliktiges ståsted og for kommunene som skattekreditor. Manglende forutsigbarhet kan skape grunnlag for tvister mellom kommunen og de eiendomsskattepliktige. Slike tvister er ofte svært ressurskrevende og kunne vært unngått dersom man hadde en klarere regel for å avgjøre hva som skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget for verk og bruk.

I tillegg til at omfanget av tjenesteytende næringsvirksomhet har økt, har det blitt innført nye utskrivingsalternativer i eieendomsskattelova. Endringene har gjort det mulig å skrive ut eiendomsskatt på annen næringseiendom enn verk og bruk, også utenfor bymessige strøk. Etter lovendringene kan det skrives ut eiendomsskatt på flere næringseiendommer som ikke er verk og bruk enn tidligere. Ulikheten i reglene om fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget for de to eiendomstypene har dermed blitt mer synlig.

Omfanget av arbeidsmaskiner mv. varierer mellom de ulike typene verk og bruk. Enkelte typer virksomhet forutsetter en rekke arbeidsmaskiner mv. I noen tilfeller kan arbeidsmaskinene mv. være verdt vesentlig mer enn tomten og anlegget for øvrig. Dette gjelder særlig i gravgrendte strøk, hvor tomteverdien ofte er lav. I slike tilfeller kan eiendomsskatten på arbeidsmaskinene oppleves særlig tyngende, blant annet fordi den kan fremstå som urimelig høy sammenlignet med verdien på annen eiendom med tilsvarende beliggenhet. En forsterkende effekt i denne sammenhengen er at arbeidsmaskinene mv. i verk og bruk ofte verdsettes til substansverdi/teknisk verdi. Denne metoden kan i enkelte tilfeller resultere i verdier som ligger betydelig over alminnelig omsetningsverdi.

Departementet ser at det kan være hensiktsmessig å ha en klarere og mindre skjønnsmessig bestemmelse, slik at man for framtiden kan begrense antallet grensetilfeller og tvistespørsmål.

Det synes ikke mulig å formulere den gjeldende regelen om eiendomsbeskatning av arbeidsmaskiner mv., slik den har utviklet seg gjennom rettspraksis, på en måte som virker klargjørende i de fleste tilfeller. En klarere regel forutsetter dermed at grensen for hva som skal være eiendomsskattepliktig flyttes. Som følge av behovet for en klarere regel og andre svakheter ved den gjeldende regelen innebærer dermed forslagene også en innsnevring av eiendomsskattegrunnlaget. Nedenfor beskriver departementet to alternative forslag til endring av eideomslova. Forslagene innebærer ikke endringer i eiendomsbeskatningen av vannkraftanlegg. Som omtalt ovenfor verdsettes disse etter særskilte regler

3.2 Alternativ 1: Produksjonsutstyr og –installasjoner skal ikke eiendomsbeskattes

Forslaget innebærer at produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner ikke skal eiendomsbeskattes. I likhet med gjeldende regel, tar forslaget utgangspunkt i at det skal beregnes eiendomsskatt av fast eiendom. Forslaget innebærer imidlertid at det

også skal framgå uttrykkelig av lovbestemmelsen at produksjonsutstyr og produksjonsinstallasjoner ikke skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget.

Regelen vil bli klarere og mindre skjønnsmessig enn gjeldende regel.

Integrasjonsvilkåret, og den vanskelige vurderingen av om dette er oppfylt, vil falle bort. Samlet sett innebærer forslaget dermed en klarere og enklere regel, og departementet legger til grunn at forslaget vil medføre lavere administrasjonskostnader og færre tvister. Det vil ikke lenger være anledning til å skrive ut eiendomsskatt på produksjonsutstyr, og det vil bli større likhet i eiendomsbeskatningen av verk og bruk og andre næringseiendommer.

Forslaget innebærer videre at de integrerte arbeidsmaskinene mv., som i dag inngår i grunnlaget, ikke skal eiendomsbeskattes. I tillegg vil det nye begrepet «produksjonsinstallasjoner» i noen tilfeller omfatte mer enn det som i dag er å anse som arbeidsmaskiner mv. Dette vil typisk gjelde for verk og bruk med høy integrasjonsgrad, hvor det kan være vanskelig å fastlegge hva som er å anse som den faste eiendommen og hva som er å anse som arbeidsmaskin mv. etter gjeldende regler. I slike anlegg vil maskiner, pumper, rør, tanker, ledninger, generatorer og annet produksjonsutstyr være så integrert i hverandre og produksjonsprosessen at det kan være vanskelig å fastslå hva som utgjør hoveddelen av anlegget og hva som har karakter av tilbehør.

Departementet har vurdert å basere forslaget til ny regel på en «speilvending» av dagens begrep arbeidsmaskiner mv., som en presisering av hva som ikke skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. En slik løsning ville imidlertid medføre nye, vanskelige avgrensninger. Etter den gjeldende regelen skilles det mellom den faste eiendommen på den ene siden og arbeidsmaskiner mv. på den andre. Den faste eiendommen inngår alltid i eiendomsskattegrunnlaget, mens arbeidsmaskiner mv. bare inngår dersom de anses tilstrekkelig integrert i den faste eiendommen. Skillet mellom den faste eiendommen og arbeidsmaskinene mv. er nokså uproblematisk i mange tilfeller, særlig i tradisjonelle industribedrifter med fabrikkbygning og produksjonsmaskiner. I noen

tilfeller er det imidlertid vanskeligere å trekke et skille. Det siktes her til anlegg hvor produksjonsutstyret er så integrert at det ikke lar seg utskille, eller hvor hele anlegget består av en rekke arbeidsmaskiner mv. som er så integrerte at «summen» av disse anses å utgjøre et «verk og bruk», som for eksempel et teleanlegg. Det samme gjelder når én eller flere arbeidsmaskiner mv. har slike fysiske dimensjoner at det er naturlig å betrakte dem som et fast anlegg.

I de tilfellene hvor integrasjonsgraden er høy, er det imidlertid med gjeldende regler ikke nødvendig å skille mellom den faste eiendommen og arbeidsmaskinene mv., ettersom begge deler skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. En regel om at alle arbeidsmaskiner mv., også de integrerte, skal falle utenfor eiendomsskattegrunnlaget ville forutsette en nærmere avgrensning. En ville dermed fått lignende avgrensningsproblemer som med dagens regel. Det lar seg ikke gjøre å regulere nærmere i en lovtekst hvilke arbeidsmaskiner mv. som ikke skal medtas i eiendomsskattegrunnlaget. Alternativt kan man la de typene verk og bruk hvor integrasjonsgraden normalt er svært høy utgjøre en særskilt gruppe hvor arbeidsmaskiner mv. inkluderes i eiendomsskattegrunnlaget. Dette ville innebære en forskjellsbehandling i forhold til annen næringseiendom, samtidig som det ville oppstå nye avgrensningsproblemer for hvilke typer anlegg som skulle omfattes av denne kategorien.

Til gjengjeld vil det med forslagene som legges fram i dette notatet, bli nødvendig å avgjøre hva som er å anse som produksjonsutstyr og –installasjoner. Denne vurderingen forutsettes imidlertid å være enklere enn vurderingen etter dagens integrasjonsvilkår. Departementet legger til grunn at det i mange tilfeller, for eksempel i en tradisjonell fabrikk bestående av en bygning og fastmonterte maskiner, ville være forholdsvis enkelt å identifisere arbeidsmaskinene mv. i verket og bruket. Verk og bruk er imidlertid en uensartet gruppe eiendommer, og det forekommer, som nevnt, en del typer verk og bruk hvor avgrensningen regelmessig ville være mer krevende. Dette belyses blant annet i Høyesteretts avgjørelse inntatt i Rt. 2006 s. 1607 (Telenor-

dommen), vedrørende eiendomsskatt på teleanlegg, der det blant annet uttales følgende:

«(40) Eiendomsskatteloven fra 1975, som viderefører bestemmelsene fra skattelovene fra 1911, er fortsatt preget av å ta sikte på tidligere tiders næringsliv, og det er ikke enkelt å avgjøre hvordan uttrykket "arbeidsmaskinar og tilhøyrslø og ting som kan setjast i klasse med slikt", skal forstås i relasjon til et moderne telenett. Eldre rettspraksis har særleg gjeldt typiske produksjonsbedrifter, slik at synspunktene derfra ikke uten vidare lar seg å overføre til vår sak. Jeg nevner i denne forbindelse at man gjerne opererer med to hovedgrupper av "verk og bruk" - de egentlige industrielle verk, som tar sikte på å fremstille produkter, og de "uegentlige", som nærmest må anses for å være grunnlaget for andre bedrifter. Telenettet faller naturlig i den siste kategorien - det er uttalt i Nettet-dommen at nettet må sees som en innsatsfaktor av stor betydning for annen næringsvirksomhet. Et uttrykk som "arbeidsmaskinar" faller muligens mindre naturlig for de "uegentlige" verk og bruk. Jeg viser også til byskatteloven av 1911 § 5 andre ledd, som uttrykkelig var begrenset til å gjelde fabrikkar og andre industrielle anlegg.

(41) Jeg ser det imidlertid ikke som nødvendig å ta stilling til dette. Ut fra det jeg har referert om telenettets oppbygning og funksjonen, mener jeg at alle elementene i nettet uansett er integrert på en slik måte at de må sees som en del av selve anlegget - "ein part av sjølve føretaket". ...»

Uttalelsen viser at i de tilfellene hvor det er klart at integrasjonsvilkåret er oppfylt, er det etter dagens regler ikke nødvendig å ta stilling til om den enkelte delen av et anlegg er en arbeidsmaskin mv. Delen vil uansett inngå i eiendomsskattegrunnlaget, enten som integrert arbeidsmaskin mv. eller som anlegg for øvrig som hører til eller trengs til verksdriften. Det er imidlertid ikke bare for de uegentlige verkene og brukene at det kan være vanskelig å fastslå om noe er å anse som en arbeidsmaskin mv.

Departementet antar for eksempel at vurderingen også ville være krevende i større industrianlegg, hvor anlegget hovedsakelig består av svært integrerte innretninger som har ulike produksjonsfunksjoner og som kan være av dimensjoner som gjør det naturlig

å betrakte dem som faste anlegg. Det foreligger få kilder som kan bidra til å definere arbeidsmaskinene mv., og departementet antar at forståelsen av begrepet og praksis i noen grad varierer mellom kommunene. En innføring av en regel om at ingen arbeidsmaskiner mv. skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget ville skape et større behov for en nærmere definering av begrepet arbeidsmaskiner mv. utover det en har støtte for gjennom rettspraksis og andre tilgjengelige rettskilder.

Departementet mener etter dette at begrepet «produksjonsutstyr og -installasjoner» vil gi en mer hensiktsmessig avgrensning av eiendomsskattegrunnlaget. Begrepet frigjør avgrensningen fra en tolkning av det eksisterende vilkåret og synes i tillegg mer tilpasset den teknologiske utviklingen. Det vil ha et videre anvendelsesområde, men dette harmonerer med behovet for endring av regelen, jf. ovenfor.

3.3 Vurdering av om avgrensningen av eiendomsskattegrunnlaget bør baseres på plassering i skattemessig saldogruppe

Departementet har også vurdert å basere de nye reglene for avgrensning av eiendomsskattegrunnlaget på skattelovens saldogrupperegler. Saldoavskrivning er regulert i skattelovens §§ 14-40 flg. Saldosystemet bygger på at skattyters driftsmidler klassifiseres i ulike saldogrupper (a til j), og at hver gruppe har en egen avskrivningssats tilpasset den økonomiske levetiden for driftsmidlene i gruppen. De ulike saldogruppene er beskrevet i skatteloven § 14-41.

Saldogruppe d omfatter «personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar m.v.». Gruppen omfatter i utgangspunktet kun løsøre. Løsøre som er naglefast eller av andre grunner skal anses som tilbehør, avskrives imidlertid som utgangspunkt sammen med bygningen. Dette gjelder likevel ikke for produksjonsmaskiner, som etter praksis skal avskrives i gruppe d også når de er fast installert.

Saldogruppe h omfatter «bygg og anlegg, hoteller, losjihus, bevertningssteder m.v.»

Gruppen omfatter i utgangspunktet driftsmidler som er, eller bærer preg av å være, fast eiendom. I rettspraksis er det imidlertid uttalt at det ikke er tvil om at løsøre kan være så store og tunge installasjoner at de må karakteriseres som *anlegg* (jf. Utv. 2008 s. 981).

Grensen mellom maskiner i gruppe d og anlegg i gruppe h kan være uklar. Det følger i midlertid av bokstav h annet punktum at «Som anlegg regnes blant annet tekniske hjelpe- og tilleggsinstallasjoner i industrianlegg mv., herunder renseanlegg, trykkluftanlegg, kjølesystem og lignende.» Annet punktum i bokstav h kom til ved en lovendring i 2012, i etterkant av to rettssaker, og trekker opp grensen mellom gruppe d og h for noen typetilfeller. I forarbeidene, Prop. 1 LS (2011-2012), ble det uttalt følgende:

«Det er problematisk å foreta en presis språklig avgrensning av disse driftsmidlene. Dette er driftsmidler som ligger i grenseland mellom maskin og anlegg, og det finnes ikke et etablert begrep som er dekkende for denne gruppen.

...

...Generelt dreier dette seg om store og tunge tekniske installasjoner som har til formål å bringe innsatsfaktorer fram til produksjonsmaskineriet eller på annen måte bistå i produksjonen. De aktuelle driftsmidlene er nødvendige for å oppfylle anleggets formål, men har en størrelse, funksjon og selvstendighet i forhold til andre driftsmidler som gjør det naturlig å betegne dem som tekniske hjelpe- og/eller tilleggsinstallasjoner samt å anse dem som selvstendige driftsmidler.»

Departementet mener at en eiendomsskattmessig avgrensning basert på skattmessig saldogruppering vil kunne innebære en forenkling og klargjøring av reglene under visse forutsetninger. En forutsetning er at den eiendomsskatterettslige klassifiseringen av hvert enkelt driftsmiddel kan avgjøres på grunnlag av hvilken saldogruppe driftsmidlet tilhører. En annen forutsetning er at kommunen ved fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget kan bygge på opplysninger fra en gjennomført ligning.

Baseres avgrensningen på at samtlige driftsmidler som omfattes av gruppe d eller h skal være fritatt for eiendomsskatt, vil bare tomten være igjen i eiendomsskattegrunnlaget for verk og bruk. Dette fordi både bygg og anlegg omfattes av saldogruppe h. Dersom avgrensningen, derimot, baseres på at driftsmidler i gruppe d skal være fritatt, mens driftsmidler i gruppe h skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget, oppnår en at mange arbeidsmaskiner mv. fritas, mens fast eiendom består som gjenstand for eiendomsskatt. Det kan imidlertid innvendes mot en slik avgrensning at saldogruppene ikke sammenfaller med dagens avgrensning av eiendomsskattegrunnlaget. Det synes usikkert om alle arbeidsmaskiner mv. som i dag faller utenfor grunnlaget for eiendomsskatt vil være omfattet av gruppe d. Likeledes virker det usikkert i hvilken grad gruppe h omfatter arbeidsmaskiner mv. For eksempel kan det etter omstendighetene være nærliggende å anse anlegg av den typen som nevnes i bokstav h annet punktum som arbeidsmaskiner mv., og det vil etter gjeldende regler bero på en konkret vurdering om det enkelte anlegget inngår i eiendomsskattegrunnlaget eller ikke.

En eiendomsskattemessig avgrensning basert på en oppdeling av gruppe h, hvor for eksempel bare hjelpe- og tilleggsinstallasjonene, jf. annet punktum, skal fritas, vil etter departementets oppfatning ikke være en aktuell løsning, da ligningsoppgavene ikke gir tilstrekkelig informasjon til å praktisere et slikt skille.

Departementet har også vurdert å benytte begreper fra skattelovens saldoavskrivningsregler som avgrensningskriterier. Disse begrepene er noe skjønnsmessige, og når takstmennene ikke kan basere seg på ligningen, vil de bli nødt til selv å tolke og praktisere disse begrepene. Dette vil kunne gi uheldige utslag og representerer etter departementets oppfatning ikke en god lovgivningsteknikk.

Departementet mener etter dette at det ikke er hensiktsmessig å avgrense eiendomsskattegrunnlaget etter skattelovens saldogruppereregler, og at det vil være bedre å basere de nye reglene på nye, selvstendige begreper.

3.4 Nærmere om produksjonsutstyret og -installasjonene

Etter forslaget om å frita produksjonsutstyr og – installasjoner skal det framgå uttrykkelig av lovbestemmelsen at slike innretninger ikke skal eiendomsbeskattes. Begrepet «produksjonsutstyr» er ment å omfatte eiendeler som utøver en funksjon i produksjonsprosessen, for eksempel maskinell bearbeiding av råvarer. Begrepet omfatter alt produksjonsutstyr uten hensyn til graden av fysisk integrasjon. Det vil si at både mer eller mindre frittstående utstyr og utstyr som er fysisk integrert i grunnen eller i et bygg, skal omfattes av begrepet.

Produksjonsutstyr og -installasjoner må avgrenses mot maskiner som tjener bygningen/den faste eiendommen. Dette er maskiner som er nødvendige for at bygningene skal fungere som sådan, det vil si uten hensyn til produksjonen og omfatter blant annet belysning, ventilasjon, sanitæranlegg og heiser mv. Det foreslåtte fritaket for eiendomsskatt skal bare omfatte maskiner mv. som har tilknytning til produksjonen/virksomheten og ikke maskiner som tjener bygget.

Begrepet «produksjonsinstallasjoner» skal omfatte faste innretninger med varig forankring som har en funksjon i produksjonsprosessen. Ved vurderingen av om noe er å anse som produksjonsinstallasjon eller eiendom som skal eiendomsbeskattes, må det i første omgang tas hensyn til tilknytningen til produksjonsprosessen. Har installasjonen (nær nok) tilknytning til produksjonsprosessen, skal den etter forslaget falle utenfor eiendomsskattegrunnlaget selv om den har slik varig forankring at den etter gjeldende regler inngår i det faste anlegget. Departementet legger til grunn at begrepet vil omfatte vesentlige deler av store industrianlegg, og at det i slike anlegg hovedsakelig vil være bygninger og grunnarealer som blir igjen i eiendomsskatte-

grunnlaget. Avgrensningen av eiendomsskattegrunnlaget forventes derfor å bli enklere enn etter gjeldende regel.

For at noe skal anses å være en «produksjonsinstallasjon» må tilknytningen til produksjonsprosessen være av en viss styrke. Et sentralt moment vil være installasjonens funksjon. Dersom den transporterer råvarer eller bidrar i selve tilvirknings- eller transformasjonsprosessen er vilkåret klart oppfylt. En installasjon kan imidlertid ha en nær tilknytning til produksjonsvirksomheten uten at den inngår i selve produksjonskjeden. Dette gjelder særlig installasjoner som er en forutsetning for eller en nødvendig konsekvens av den bestemte produksjonsvirksomheten på eiendommen. Som eksempler kan nevnes særskilte anlegg for rensing, brannsikkerhet og avfallsbehandling som er nødvendige av hensyn til den typen produksjon som foregår på anlegget. Slike installasjoner bør etter departementets oppfatning også være fritatt for eiendomsskatt, og de foreslås derfor omfattet av begrepet produksjonsutstyr og -installasjoner. Installasjoner som er nødvendig av hensyn til produksjonsvirksomheten må avgrenses mot installasjoner som tjener bygget, jf. ovenfor.

Departementet vil også kommentere enkelte typetilfeller. Når det gjelder teleanlegg og lignende, for så vidt de består av aksessnett, sentraler, radiolinjestasjoner, multiplexer og master osv., vil disse være å anse som produksjonsutstyr og -installasjoner. Forslaget innebærer en vesentlig endring i den eiendomsskattemessige behandlingen av slike anlegg, som skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget etter gjeldende regelverk, jf. for eksempel Høyesteretts dom i Rt. 2006 side 1607. For et større bryggeri, som det beskrevet i Eidsivating lagmannsretts dom av 15. april 2015 (Ringnes-dommen), vil forslaget innebære at tanker, panner, kar og røropplegg (med armatur) mv. som brukes i produksjonen blir fritatt fra eiendomsskatt. Dette innebærer en betydelig endring sammenlignet med resultatet i Ringnes-dommen, hvor disse innretningene med tilknytning til ølproduksjonen ble ansett som integrert i det faste anlegget og dermed eiendomsbeskattet. Tankene tilknyttet mineralvannproduksjonen var imidlertid mindre

og ikke forbundet med et så omfattende røropplegg, og kom ikke til eiendomsbeskatning.

Departementet understreker at begrepet verk og bruk etter dette alternativet fortsatt vil bestå både som utskrivingskategori, og som undergruppe til næringseiendom. Verk og bruk skal dermed fortsatt verdsettes etter de takseringsprinsipper som er etablert gjennom rettspraksis, men uten at produksjonsutstyr og -installasjoner inngår. Vannkraftanlegg skal fremdeles verdsettes etter særskilte regler, og forslaget får ingen innvirkning på fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget eller verdsettelsen av slik eiendom.

3.5 Alternativ 2: Fjerne verk og bruk som en egen kategori i eiendomsskatten med den følge at slike anlegg skattlegges som alminnelig næringseiendom

Innføres det en regel om at arbeidsmaskiner mv. ikke skal inkluderes i eiendomsskattegrunnlaget, vil en vesentlig del av det som er særegent for, og som inngår i, kategorien verk og bruk, være borte. Det oppstår da et spørsmål om det er hensiktsmessig å opprettholde verk og bruk som en egen kategori i eiendomsskatten.

I eiendomsskatten er verk og bruk en undergruppe innenfor kategorien næringseiendom, og samtidig et selvstendig utskrivingsalternativ. Alternativ 2 innebærer at verk og bruk opphører som en egen kategori, og at eiendommer som etter dagens regler er verk og bruk, blir å anse som alminnelig næringseiendom og dermed skal følge de reglene som gjelder for næringseiendommer generelt.

Verk og bruk er i flere sammenhenger undergitt særregler i eiendomsbeskatningen. Dette gjelder eiendomsskattegrunnlaget (maskinregelen), verdsettelse, anvendelse av differensierte satser og utskrivingskategorier. En opphevelse av verk og bruk som egen kategori, med den følge at dagens verk og bruk skal følge reglene for annen næringseiendom, vil i utgangspunktet endre eiendomsbeskatningen av verk og bruk i alle disse sammenhengene. Regelverket vil bli enklere, og en vil kunne oppnå en større

grad av likebehandling mellom verk og bruk og andre næringseiendommer. Lovens eksemplifisering av verk og bruk og annen næringseiendom foreslås slått sammen. Eftersom mye av grunnlaget for eksemplifiseringen ligger i sontringen mellom tidligere verk og bruk og annen næringseiendom, og en del eksempler virker utdaterte, foreslås det at eksemplifiseringen kortes noe ned. Nedkortingene er kun en redaksjonell endring og innebærer ingen endring av omfanget av begrepet næringseiendom. Se utkastet til lovforslag i kapittel 6.

Forslaget forutsetter videre at eieendomsskattelovas bestemmelser om næringseiendom, som i dag har tjenesteytende næringer for øyet, endres til å gjelde næringseiendommer generelt.

3.5.1 Eiendomsskattegrunnlaget

Eieendomsskattelova inneholder ikke en nærmere beskrivelse av hva som inngår i eiendomsskattegrunnlaget for annen næringseiendom. Verken forarbeidene eller rettspraksis behandler spørsmålet nærmere, og departementet er ikke kjent med at det foreligger særlig omtale eller praksis som kan gi veiledning i denne forbindelse.

Næringseiendom i eieendomsskattelovas forstand består i lokaler benyttet i tjenesteytende virksomhet. Disse har normalt ikke arbeidsmaskiner som inngår som en del av den faste eiendommen, da slike maskiner regelmessig ikke er en nødvendig innsatsfaktor i den virksomheten som utøves. Det har ikke vært det samme behovet for en nærmere presisering av hva som skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget for slike bygninger som for verk og bruk. Skal eiendom som utgjør verk og bruk etter dagens regler behandles etter reglene som gjelder for næringseiendom, vil det imidlertid oppstå spørsmål om hva som skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget. Gjeldende regler for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget for næringseiendom vil ikke regulere dette tilfredsstillende. Det vil derfor være nødvendig å innføre regler som avgrenser eiendomsskattegrunnlaget for næringseiendom. Ved fastsettelsen av disse reglene vil en stå overfor de samme avgrensingsproblemene og måtte ta de samme hensynene

som beskrevet i punkt 3.2. Departementet foreslår derfor at avgrensningen av eiendoms-skattegrunnlaget under dette alternativet skal være den samme som beskrevet i punkt 3.2. Det vil si at produksjonsutstyr og –installasjoner ikke skal inngå i eiendomsskattegrunnlaget for næringseiendom.

I noen verk og bruk vil disse innretningene kunne utgjøre den vesentligste delen av det faste anlegget. Dette kan for eksempel være tilfellet i store industrianlegg, hvor det gjerne er en rekke større installasjoner med nær tilknytning til produksjonsprosessen, og i teleanlegg. I slike anlegg vil installasjonene ofte ikke vil ha noen funksjon utenom produksjonsvirksomheten. For slike verk og bruk kan begge forslagene medføre at det vesentligste av eiendommen ikke blir eiendomsbeskattet.

3.5.2 Verdsettelse

Etter eiendomsskatteleva § 8 A-2 første ledd skal verdien av eiendommen settes til «det beløp ein må gå ut frå at egedomen etter si innretning, brukseigenskap og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal.» Det er slått fast i rettspraksis at bestemmelsen gir uttrykk for en objektivisert omsetningsverdi, og at den for verk og bruks vedkommende som hovedregel skal uttrykkes gjennom en substansverdiberegning. Dersom verk og bruk oppheves som egen kategori i eiendomsskatten, må det vurderes om det er grunnlag for å beholde substansverdi som hovedregel for verdsettelse av anlegg som etter dagens regler utgjør verk og bruk. Det vil si at det må vurderes om det skal opprettholdes et skille mellom tidligere verk og bruk og annen næringseiendom med hensyn til verdsettelsesmetode.

Bakgrunnen for at substansverdien er hovedregelen for verdsettelse av verk og bruk er at slike anlegg ofte er særegne, og at det kan være vanskelig å beregne verdien på annen måte. For eksempel kan det være vanskelig å finne sammenlignbare eiendommer og priser. Departementet antar imidlertid at en vesentlig del av vanskelighetene knytter seg til særegenheter ved produksjonsutstyret, som etter dette forslaget vil være utenfor eiendomsskattegrunnlaget.

Departementet viser videre til at bruken av substansverdi som hovedregel for verdsettelse av verk og bruk har vært gjenstand for en del kritikk. Det er særlig framhevet at substansverdien i enkelte tilfeller kan være vesentlig høyere enn den alminnelige markedsverdien, jf. for eksempel Sydvaranger-dommen, omtalt i punkt 2.3, og medføre urimelige fastsettelse og forskjellsbehandling. Etter departementets oppfatning vil imidlertid en endring i eiendomsskattegrunnlaget bestående i at produksjonsutstyr og –installasjoner skal ekskluderes fra grunnlaget, i mange tilfeller medføre en bedring på dette punktet. Grunnen er at det særlig synes å være anvendelsen av teknisk verdi ved verdsettelsen av arbeidsmaskinene mv. som kan gi verdsettelse som ligger over alminnelig omsetningsverdi.

Departementet mener at hovedregelen for verdsettelse av anlegg som etter dagens regler er verk og bruk bør være den samme som for annen næringseiendom. Det foreslås derfor ingen særregel for verdsettelse av denne typen næringseiendom. En slik løsning innebærer en forenkling av regelverket og større grad av likebehandling av næringseiendom. Imidlertid vil det for noen verk og bruks vedkommende ikke være mulig eller hensiktsmessig å basere verdsettelsen på alminnelig omsetningsverdi. I slike tilfeller bør det etter departementets oppfatning være adgang til å fastsette omsetningsverdien til teknisk verdi. Det foreslås at dette presiseres i lovteksten. Se utkast til forslag til ny § 8 A-2 i eiendomsskattelova i kapittel 6.

3.5.3 Utskrivingsalternativer

Etter gjeldende rett er det to utskrivingsalternativer som skiller mellom verk og bruk og annen næringseiendom. Dette gjelder alternativene med utskrivning bare på verk og bruk (§ 3 bokstav c) og alternativet bare på eiendom i bymessige strøk samt verk og bruk (§ 3 bokstav e). Fjernes verk og bruk som egen kategori, vil slike anlegg i utgangspunktet bare kunne komme til beskatning i egenskap av å være næringseiendom. I 2014 var det 96 kommuner som skrev ut eiendomsskatt bare på verk og bruk. Departementet antar at disse kommunene ikke ønsker å eiendomsbeskatte

annen næringseiendom, da de i motsatt fall kunne valgt utskrivingsalternativet verk og bruk og annen næringseiendom (§ 3 bokstav d). Rent faktisk vil det i flere av disse kommunene bare være det lokale vannkraftanlegget som kommer til beskatning som verk og bruk. Etter departementets oppfatning bør det derfor være anledning til å skrive ut eiendomsskatt på vannkraftanlegg uten samtidig å måtte skrive ut eiendomsskatt på all annen næringseiendom. Under alternativ 2 foreslås det derfor at vannkraftanlegg skal utgjøre et eget utskrivingsalternativ.

3.5.4 Differensiert eiendomsskattesats

Eigedomsskattelova § 12 bokstav e gir kommunen anledning til å benytte en egen eiendomsskattesats for verk og bruk utenfor bymessige strøk. Finansdepartementet har tidligere antatt at den differensierte satsen etter § 12 bokstav e ikke kan være høyere enn den alminnelige eiendomsskattesatsen. Departementet har også uttalt at bestemmelsen ikke gjelder i de tilfellene hvor kommunen skriver ut eiendomsskatt i hele kommunen. Begrunnelsen er at en differensiering mellom verk og bruk på grunnlag av om de ligger i eller utenfor bymessige strøk i slike tilfeller vil være i strid med likhetsprinsippet.

Opprinnelig ble adgangen til differensiering begrunnet i eventuelle forskjeller innenfor kommunen mht. infrastruktur mv. Etter departementets oppfatning er det i dag mindre behov for en slik differensiering av eiendomsskattesatsen. Departementet foreslår derfor at bestemmelsen oppheves, slik at en oppnår en likere behandling av næringseiendom uavhengig av beliggenhet.

4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Begge de skisserte alternativene vil innebære betydelige skattelettelser for næringslivet i kommuner som har innført eiendomsskatt. Lettelser for næringslivet motsvares at inntektsbortfall for vertskommunene. De største utslagene i absolutte beløp vil man finne i kommuner med store industrianlegg, for eksempel Aukra, Lindås, Hammerfest, Tysvær og Øygarden. I hver av disse kommunene vil inntektsbortfallet trolig kunne bli i

100-millionersklassen. Også for kommuner med et mer variert næringsliv, der den nye kategorien «produksjonsutstyr og –installasjoner» utgjør en forholdsvis liten andel av eiendomsskattegrunnlaget som følger av gjeldende regler, vil provenytapet kunne bli av stor betydning. Departementet har imidlertid ikke grunnlag for å gi et konkret anslag for virkningene i den enkelte kommune. Dette er noe departementet ønsker særlig tilbakemelding om fra alle eiendomsskattekommuner, for eksempel ved at eiendomsskattegrunnlaget for verk og bruk i den enkelte kommune oppgis fordelt på tomt, bygg og maskiner.

Samlet eiendomsskatt fra eiendom unntatt hus, fritidsbolig og vannkraftanlegg (dvs. næringsseiendom, tomter mv.) utgjorde i underkant av 2,9 mrd. kroner i 2013. Dersom en skjønnsmessig legger til grunn at departementets forslag reduserer eiendomsskatten for disse eiendommene med 40 pst., utgjør dette om lag 1,2 mrd. kroner for landet samlet. Eiendomsskatten kommer til fradrag ved beregning av skatt på alminnelig inntekt. Forslaget vil dermed gi mindre fradrag og økt selskapsskatt til staten, med utgangspunkt i tallene over anslått til om lag 300 mill. kroner. Det understrekes at anslagene er svært usikre og må revurderes etter høringsrunden.

På sikt vil et enklere regelverk redusere både kommunenes takseringskostnader og antallet klager og saker som tas inn for domstolene. Dersom eiendomsskattegrunnlaget endres, må kommunene imidlertid taksere eiendommene etter de nye reglene. Dersom kommunene i forbindelse med tidligere taksering har taksert maskiner, bygg og tomten hver for seg, vil kostnadene ved en retaksering trolig være beskjedne. Dersom all taksering må gjennomføres på nytt, vil dette påføre kommunen kostnader.

Kostnadene for slik taksering vil variere betydelig mellom ulike kommuner, men det er ikke urimelig å anta at gjennomsnittlige kostnader per taksering kan utgjøre om lag 5 000 kroner per eiendom. Dette vil være en engangskostnad. Departementet ønsker gjennom høringen særlig kommunenes vurdering av de administrative kostnadene av omleggingen.

5 IKRAFTTREDELSE OG OVERGANGSREGEL

Med endringene som foreslås i alternativ 1 og 2 oppstår det spørsmål om gjeldende takster for verk og bruk fortsatt vil være anvendelige. I motsatt fall vil det være behov for ny taksering av disse eiendommene. En retaksering vil medføre kostnader og kreve tid til gjennomføring. Spørsmålet har derfor også betydning for valg av ikrafttredelsestidspunktet.

I følge Høyesteretts dom inntatt i Rt. 1974 s. 332 regnes det å være vanlig praksis ved taksering av verk og bruk at bygninger verdsettes ved en kapitalisering av anslåtte netto leieinntekter, mens maskiner takseres etter anskaffelsespriser på takseringstiden med fradrag for slit, elde og eventuell utidsmessighet (substansverdi).

I tilfeller hvor takstene er gjennomført etter en slik framgangsmåte som beskrevet av Høyesterett, kan det stilles spørsmål ved om det vil være påkrevet med en fullstendig retaksering. Forutsatt at takseringene er gjennomført med et klart skille mellom bygg og arbeidsmaskiner mv. kan det være aktuelt å videreføre gjeldende takster, men da uten den del av taksten som knytter seg til verdsettelsen av arbeidsmaskinene mv. Kommunenes vedtak om utskrivning av eiendomsskatt og valg av utskrivingsalternativ fattes i desember året før skatteåret. Dette tilsier at et eventuelt forslag i tråd med utkastet til høringsnotat ikke bør fremmes med virkning for skatteåret 2016. Forslag til endringer kan fremmes i en egen proposisjon eller i revidert nasjonalbudsjett for 2016, slik at endringene kan tre i kraft fra eiendomsskatteåret 2017.

Departementet legger ikke fram forslag om ikrafttredelsestidspunkt nå, men vil ta stilling til dette etter høringen.

6 LOVFORSLAG

Forslag til lov om endringer i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane

I

I lov 6. juni 1975 nr 29 om eigedomsskatt til kommunane gjøres følgende endringer:

Alternativ 1

§ 4 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Produksjonsutstyr og -installasjonar skal ikkje reknast med.

Alternativ 2

§ 3 første ledd bokstav c skal lyde:

berre på *kraftverk* i heile kommunen, eller

§ 3 første ledd bokstav d skal lyde:

berre på *næringseigedom* i heile kommunen, eller

§ 3 første ledd bokstav g skal lyde:

faste eigedomar i heile kommunen, unnateke *næringseigedom*.

§ 4 annet ledd første til tredje punktum skal lyde:

Til faste eigedomar vert rekna bygningar og tomt som høyrer til, huslause grunnstykke som hagar, lykkjer, vassfall, laste -, opplags- eller arbeidstomter, bryggjer og liknande og likeeins næringseigedom. Til næringseigedom vert m.a. rekna fabrikkar, sagbruk, industrielle verk, steinbrot, losse- og lasteplassar og liknande arbeids- og driftstader samt kontorlokale, butikk, hotell og serveringsstad mv. Produksjonsutstyr og -installasjonar skal ikkje reknast med.

§ 4 annet ledd fjerde og femte punktum oppheves.

§ 4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Flytande anlegg i sjø for oppdrett av fisk, skjell, skalldyr og andre marine artar vert jamnstelt med næringseigedom i andre leden, når anlegget har vore stasjonert i kommunen i over 6 månader i året før skatteåret.

§ 8 A-2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Verdet av næringseigedom kan setjast til teknisk verdi når det ikkje er mogleg eller formålstjenleg å fastsetje verdet på annan måte.

§ 8 A-2 annet ledd oppheves.

§ 12 bokstav e oppheves.

**BOSETTING AV FLYKTNINGER 2016 OG 2017 - 2019.
BOSETTING AV EKSTRA FLYKTNINGER I 2015**

Saksbehandler: Ågot Eide
Arkivsaksnr.: 15/413

Arkiv: F30

Saksnr.: Utvalg
34/15 Kommunestyret

Møtedato
05.09.2015

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune er positivt innstilt på å kunne ta imot en flyktningefamilie ekstra i 2015 når botilbudet er klart.

Bakgrunn/Saksutredning:

Beiarn kommune har i brev fra IMDi, datert 21.08.2015 blitt anmodet om å fatte vedtak om å ta inn **10 nye flyktninger for 2016.**

IMDi viser til en tidligere anmodning om at Beiarn kommune om bosetting av 10 flyktninger for 2015/2016 og til kommunens vedtak om bosetting av 5 personer i 2015 og 5 personer i 2016. Svarfrist på denne henvendelsen er satt til 30.november.

I samme henvendelse fra IMDi er en nå i tillegg blitt anmodet om å besvare henvendelsen fra BLD(barne- og likestillingsdepartementet) med svar på om man kan bosette ekstra flyktninger i 2015. Det er ønsket svar fra kommunen så snart som mulig og **senest innen 15.09.15.**

I brev fra Ordfører i Beiarn datert 27.05.2015 ble det gitt et foreløpig svar på BLDs henvendelse med følgende ordlyd: « Før vi tar i mot flere flyktninger har kommunestyret bedt om en evaluering av flyktningetjenesten. Den er planlagt behandlet i kommunestyret 23.juni.»

Henvendelsen fra IMDi og ønsket om å besvare BLD ble referert i Driftsutvalgets i møte den 27.august uten forutgående saksbehandling.

Driftsutvalgets merknader til dette var at utvalget er positivt innstilt på å kunne ta imot en flyktningefamilie ekstra i 2015 når botilbudet er klart.

Vurdering:

Ordfører har bedt om at Driftsutvalgets merknad raskest mulig oversendes Kommunestyret til behandling.

Uten videre saksbehandling fremmes den derfor til ekstraordinært kommunestyremøte planlagt til 5. september då.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Beiarn kommune

8110 MOLDJORD

Brevet bes distribuert til:

Ordfører
Rådmann

Beiarn Kommune		
Ark.saksnr.	Dok.nr.	Bpg.nr./år
15/413	1	4216/15
24 AUG 2015		
Ark.kode P	F30	
Ark.kode S	AAE	
Avdeling	HK	Saksbeh.
Kassasjon		Gradering

Postadresse:
Postboks 8059
Dep.
0031 OSLO

Besøksadresse:
Dronningens gat
52/54

Internett:
www.imdi.no

E-post:
post@imdi.no

Sentralbord:
24 16 88 00

Org.nr:
987 879 696

Bankkonto:
7694.05.12693

DERES REF

VÅR REF
ddi/lli-12-00955-14

DATO
21.08.2015

Anmodning om bosetting av flyktninger for 2016 og planperioden 2017 - 2019

Kommunene gjør en stadig bedre jobb med bosetting og kvalifisering av flyktninger. Samtidig øker bosettingsbehovet. I 2015 trenger over 13 000 flyktninger bosettingsplass, men med kommunevedtakene som foreligger er det realistisk å bosette 10 000. Stortinget har vedtatt at Norge skal ta imot 8 000 syriske overføringsflyktninger i perioden 2015-2017. Samlet sett er det behov for å bosette i alt 50 000 flyktninger i 4-årsperioden 2016-2019.

Det vises til at IMDi tidligere har anmodet Beiarn kommune om bosetting av 10 flyktninger for 2015/2016 og til kommunens vedtak om bosetting av 5 personer for 2015 og 5 for 2016.

På bakgrunn av behovet og målet om å bosette 13 200 flyktninger i 2016, ber vi Beiarn kommune om å fatte følgende vedtak for 2016:

- **mlnst 10 flyktninger i 2016.**

Denne anmodningen om bosetting av flyktninger i Beiarn kommune er basert på oppdaterte prognoser og plantall for årene 2015 – 2017, og på samarbeidsavtalen mellom staten og KS. Anmodningen er utarbeidet i samarbeid med KS.

Det vises videre til brev datert 23.april fra statsråd Solveig Horne til alle landets kommuner og kommunens tilbakemelding datert 27. mai 15 hvor det vises til at kommunestyret skal evaluere flyktningtjenesten. **IMDi ber på bakgrunn av dette Beiarn kommune om å besvare henvendelsen fra BLD med svar på om man kan bosette ekstra flyktninger i 2015 så snart som mulig og senest innen 15.09.15.**

Bosettingsbehov for planperioden 2017 - 2019

Behovet tilsier et nasjonalt plantall på 13 200 også i 2017. Dette gir følgende plantall for kommunen:

- minst 10 nyankomne flyktninger i 2017.

For 2018 og 2019 er plantallet 12 000 per år. Dette gir følgende plantall for kommunen:

- minst 10 nyankomne flyktninger per år.

Vi ber kommunen fatte vedtak for årene 2017, 2018 og 2019 i tråd med plantallene. Det er ønskelig at dette gjøres i form av et rammevedtak for perioden 2017 – 2019, og at administrasjonen får fullmakt fra kommunestyret til å disponere plassene for det enkelte år innenfor denne rammen, i samråd med IMDi. Det er usikkerhet knyttet til plantallene som følge av eventuelle svingninger i antall flyktninger som skal bosettes. IMDi sender årlig et tilsvarende anmodningsbrev til kommunene for å bekrefte eller eventuelt justere plantallene for kommende år på bakgrunn av eventuelle endringer i behovet for bosetting av flyktninger.

Kommunens vedtak om bosetting av et tallfestet antall flyktninger bør fattes uten forbehold. Anmodningen inkluderer ikke familiegjenforente. IMDi oppfatter at vedtak basert på anmodningen er blindende for begge parter. Skulle det av spesielle grunner ikke la seg gjøre å realisere alle plassene, ber vi om at ubenyttede plasser overføres til neste års bosetting.

Svarfrist på anmodningen er **30. november 2015**. Vedtaket bes sendt skriftlig til IMDi, postboks 8059 Dep, 0031 Oslo og på e-post til post@imdi.no med kopi til KS v/Nina Gran; nina.gran@ks.no

Økonomi og rammebetingelser

Bosettingsmodellen er basert på at kommunene tar sin del av ansvaret ved å si ja til anmodningen, som er utarbeidet i samarbeid med KS. Tilskuddene som utløses ved bosetting av flyktninger er økt. Stortinget har i revidert nasjonalbudsjett for 2015 vedtatt et ekstra tilskudd og har økt tilskuddsrammen for utleieboliger. IMDi ber om at kommunen vurderer hvordan bedre finansieringsordninger kan brukes til å bygge opp dimensjonene i kommunens introduksjonsprogram og anskaffe flere boliger til nye flyktninger.

Ekstratilskudd ved bosetting i 2015

Stortinget har besluttet å innføre et ekstratilskudd ved bosetting av flyktninger i 2015. Målgruppen for ekstratilskuddet er todelt:

- Kommuner som bosetter flere flyktninger enn anmodningen fra IMDi for 2015 og samtidig flere enn folketallet i kommunen tilsier, vil motta et ekstratilskudd på 50 000 kroner per person som bosettes utover IMDis anmodning.

- Kommuner som bosetter flere flyktninger enn anmodningen fra IMDi for 2015, vil motta et ekstratilskudd på 25 000 kroner per person som bosettes utover IMDis anmodning.

Kontakt med IMDi om anmodningen

IMDi deltar gjerne på møter med ledelsen i kommunen, eventuelt sammen med andre statlige etater. IMDi vil samarbeide med fylkesmannen om oppfølgingen av dette brevet. I vedlegget til dette brevet er det redegjort nærmere for bakgrunnen for anmodningen og hvilke tilskudd som utløses ved bosetting.

Ta kontakt med IMDi ved Roger T. Solstad, rts@imdi.no, tlf. 99 29 34 33 i IMDi Nord hvis dere ønsker mer informasjon om anmodningen eller bosetting av flyktninger generelt.

Vi ser fram til et fortsatt godt samarbeid med Beiarn kommune!

Med vennlig hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Duro Dizdarevic
Regiondirektør

Lars Erik Lillefloth
Utredningsleder

Kopi: KS
Fylkesmannen i Nordland, postboks 1405, 8002 Bodø

Nærmere informasjon om anmodningen

Permanent kommunal oppgave

Bosetting av flyktninger er en permanent kommunal oppgave på lik linje med andre kommunale oppgaver. Bosettingsarbeidet må i likhet med andre kommunale oppgaver inn i faste og planlagte former, basert på flerårige vedtak og plantall.

Antall flyktninger det er behov for å bosette i den enkelte kommune de kommende årene, skal fremgå av prognoser og plantall som gir kommunene best mulig forutsigbarhet. IMDI sender et årlig brev til kommunene med oppdaterte prognoser for inneværende år og neste år og rullerte plantall for de tre påfølgende år. Antall flyktninger som kommunene er anmodet om å bosette per år de fire neste årene (2016-2019) er basert på dagens prognoser og plantall. Anmodningstallene kan bli justert opp eller ned ved neste års rullering, dersom prognosene over antall nye flyktninger endres eller hvis kommunene ikke vedtar det forventede antall plasser.

Bakgrunnen for anmodningen

Kommunene har økt bosetting av flyktninger betydelig de siste årene, men behovet for å bosette flyktninger øker enda mere. For å få bosatt både det årlige antallet nye flyktninger og det store antallet bosettingsklare flyktninger som allerede venter i mottakene, er det nødvendig å øke kommunenes kapasitet til et høyere nivå.

Kommunene ble våren 2013 bedt om å bosette omlag 10 000 flyktninger både i 2014, 2015 og 2016. Kommunene ble våren 2014 anmodet om å bosette 10 804 flyktninger i 2015, og per 30.06.2015 var det registrert vedtak om å bosette 9 262 flyktninger i år. IMDIs prognose basert på siste signaler er at kommunene vil bosette 10 000 flyktninger i 2015. Dette er 800 færre enn det antallet kommunene ble anmodet om i år, og kommer i tillegg til en manko på 2 200 plasser fra 2014. Etterslepet er derfor stort.

På bakgrunn av dagens flyktningkrise ble alle landets kommuner i brev av 23. april fra statsråd Solveig Horne bedt om å gi tilbakemelding på hvor mange flyktninger de kan bosette i løpet av 2015 og 2016. Foreløpige signaler fra kommunene per 9.juli på ekstra plasser i 2015 anslås til å være 2 164, og antall ekstra plasser i 2016 anslås til å være 1 782, dvs. 3 964 ekstra plasser totalt i 2015 og 2016. Dette inkluderer både foreløpige og endelige vedtak, med og uten forbehold. IMDi er i dialog med kommunene om forståelsen og rask iverksetting av vedtakene.

Målet i samarbeidsavtalen mellom staten og kommunesektoren er at ved utgangen av året skal alle være bosatt i samsvar med behovet. Bosettingsbehovet i 2015 har nå økt til 13 200, og behovet vil også være 13 200 i 2016, hvis kommunene bosetter 10 000 flyktninger i 2015.

Økningen i bosettingsbehovet skyldes delvis at en høyere andel asylsøkere har beskyttelsesbehov som gjør at de får innvilget oppholdstillatelse. Samtidig øker antallet overføringsflyktninger som kommer til Norge etter at Stortinget har vedtatt å

ta imot 8 000 syrere over 3 år, fordelt på 2 000 i 2015 og 3 000 i hvert av årene 2016 og 2017.

Ved utgangen av juni i år ventet 5 228 flyktninger med oppholdstillatelse på å flytte fra asylmottak til en kommune. En femtedel av dem har ventet i mer enn ett år etter innvilget opphold. Lang ventetid er spesielt belastende for barn. 645 av de som venter på bosetting er barn i familier, hvorav 410 har bodd på asylmottak i mer enn ett år fra de søkte om oppholdstillatelse.

For å få bosatt både det store antallet flyktninger som nå venter i mottakene og det økte antallet syriske flyktninger, er det behov for en særlig innsats fra alle landets kommuner. Dersom kommunene ikke bosetter flere flyktninger i tråd med IMDi's anmodning, vil køene og ventetiden i mottakene fortsette å øke. Det er behov for å bosette så mange som mulig av dem som venter i løpet av 2015 og 2016. Dersom det bosettes 10 000 flyktninger i 2015, vil bosettingsbehovet bli 13 200 både i 2016 og 2017 og 12 000 i 2018 og 2019.

Kommuner som de siste årene har bosatt få flyktninger i forhold til folketallet i kommunen, oppfordres særskilt om å øke antallet. Dette kan gi grunnlag for flere deltakere i introduksjonsprogrammet, noe som vil medføre økt tilskudd til kommunene og samtidig gi mer hensiktsmessige klassestørrelser. IMDi oppfordrer disse og andre kommuner til å inngå interkommunalt samarbeid om introduksjonsordningen der dette kan være hensiktsmessig.

Enslige barn og unge (mindreårige)

I 2014 bosatte kommunene 536 enslige barn og unge (mindreårige under 18 år). Bosettingsbehovet for denne gruppen øker kraftig til 750 i 2015 og 750 i 2016, og plantallene er på samme nivå også i 2017, 2018 og 2019. Anslagsvis 40% av de enslige barna er under 15 år, mens 60% er over 15 år. Den store økningen i antallet har sammenheng med økningen av bosettingsbehovet generelt. Enslige barn og unge under 18 år er en prioritert gruppe ved bosetting. Det er derfor avgjørende at kommunene i sine vedtak prioriterer bosetting av denne gruppen, og om nødvendig omgjør vedtatte plasser til bruk for denne gruppen. Det er et særlig behov for flere plasser til den andelen som er under 15 år.

Økonomiske virkemidler

Kommunene mottar flere tilskudd fra staten for å dekke utgifter ved bosetting og integrering av flyktninger. IMDi forvalter i 2015 tilskudd for om lag 9 milliarder kroner. Over 99 prosent av midlene går til kommunene, mens resten går til frivillig sektor og til virksomheter og organisasjoner i privat og offentlig sektor i kommunene. Ordinære overføringer til kommunene kommer i tillegg til tilskuddene fra IMDi.

Stortinget har besluttet et ekstratilskudd på til sammen 50 millioner kroner som skal fordeles til kommuner som i løpet av 2015 bosetter flere flyktninger enn de er anmodet om og det folketallet i kommunene tilsier. Ekstratilskuddet skal fordeles på følgende måte:

- Kommuner som bosetter flere flyktninger enn anmodningen fra IMDi for 2015 og samtidig flere enn folketallet i kommunen tilsier, vil motta et ekstratilskudd på 50 000 kroner per person som bosettes utover IMDis anmodning.
- Kommuner som bosetter flere flyktninger enn anmodningen fra IMDi for 2015, vil motta et ekstratilskudd på 25 000 kroner per person som bosettes utover IMDis anmodning.

Nærmere informasjon vil fremgå av eget rundskriv på www.imdi.no. Vedlagt rundskrivet følger en oversikt som viser hvor mange flyktninger hver kommune må bosette i 2015 for å innfri kravet om bosetting utover IMDis anmodning og det folketallet i kommunen tilsier.

Stortinget har også besluttet å øke tilskuddet til utleieboliger med 80 millioner kroner. 50 av de 80 millionene er en varig økning av tilskuddsrammen, mens 30 millionene gjelder 2015. Nærmere informasjon om tilskuddsrammen for utleieboliger vil være tilgjengelig på www.husbanken.no

Nærmere informasjon om de ulike økonomiske virkemidlene ved bosetting av flyktninger, finnes på IMDis hjemmeside <http://www.imdi.no/Tilskudd/>.

I tillegg vises til www.bufetat.no for informasjon om statlig refusjon av utgifter til kommunale barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger (Rundskriv Q-05/2015).

«Solidaritetsmodell»

Dagens bosettingsmodell er basert på samarbeidsavtalen mellom staten og KS. Modellen er en "solidaritetsmodell". Med dette menes at dersom én kommune som blir anmodet om å bosette flyktninger svarer nei eller fatter vedtak som er lavere enn IMDis anmodning, må antallet flyktninger fordeles på de øvrige kommunene. Derfor er det viktig at kommunene bosetter flyktninger i tråd med IMDis anmodning for å sikre en jevn fordeling av ansvar for denne viktige samfunnsoppgaven. Norges internasjonale forpliktelser innebærer å ta imot mennesker som er utsatt for forfølgelse i sine hjemland.

Flyktninger - en ressurs

Bosetting av flyktninger er ikke bare en humanitær oppgave. Flyktninger utgjør også en ressurs. Det er et prinsipp at flyktninger skal bosettes i kommuner over hele landet. Kommunen må ha et tilpasset tjenestetilbud til de som bosettes, herunder introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap, slik at de kan komme i arbeid eller gå videre til kvalifisering og utdanning.

Både privat og offentlig sektor vil ha behov for mer arbeidskraft i årene fremover. Gjennom gode kvalifiseringsprogram kan kommuner i samarbeid med NAV og lokalt næringsliv skreddersy kompetanse som arbeidslivet trenger. Stadig flere kommuner ser bosetting av flyktninger i sammenheng med sysselsetting og befolkningsutvikling. Det er potensiale for økt bosetting når kvalifisering av flyktninger i større grad knyttes til lokalt næringsliv. Dette gjelder spesielt i de kommuner hvor næringslivet

ellers må hente arbeidskraft utenfra gjennom arbeidsinnvandring, og når bosetting av flyktninger også kan bidra positivt til den demografiske utviklingen i kommunene.

Bolig

Å finne egnet bolig til flyktninger kan være en utfordring. Det er avgjørende at kommunenes vedtak om bosetting følges opp gjennom boligplan og aktiv bruk av Husbankens ordninger. Husbankens regionkontor kan kontaktes. Det vises til nærmere informasjon på Husbankens hjemmesider <http://www.husbanken.no/>.

Dersom kommunen har vansker med å finne boliger, er et aktuelt alternativ at flyktninger selv finner bolig. IMDi oppfordrer kommunene til å åpne for at personer kan finne bolig selv innenfor rammer som kommunene fastsetter. Dette kan skje innenfor kommunenes vedtak om bosetting. Mange kommuner bruker denne løsningen fordi den bidrar til rask og effektiv utnyttelse av plassene i kommunen. Ordningen kan også bidra til at det kan bli mulig for kommunen å bosette flere flyktninger. Ta gjerne kontakt med IMDi for mer informasjon om dette.

Familieinnvandring

En betydelig andel av de voksne flyktningene er enslige ved bosettingstidspunktet, men en del har familie i hjemlandet som kan forventes å komme til Norge etter hvert. At flyktninger får familien sin til landet vil være positivt for integreringen og kan bidra til befolkningsutvikling, men kan også innebære utfordringer med boliger og annen tjenestekapasitet i kommunene. Det anbefales derfor at kommunen har fokus på at det kan komme familieinnvandrede i tillegg til de som bosettes. Familieinnvandrede til personer i målgruppen for Integreringstilskudd, utløser også tilskuddet. Se www.imdi.no for mer informasjon om tilskuddsordningene.

Råd og veiledning fra IMDi

IMDi bistår gjerne med ulike tiltak sammen med Husbanken, fylkesmannen, KS, NAV og øvrige samarbeidspartnere for å legge til rette for bosetting. Dette inkluderer:

- Langsiktig planlegging av bosettings- og kvalifiseringsarbeidet; derunder samarbeidsavtaler med IMDi og Husbanken, flerårige vedtak og jevn bosetting.
- Tilgjengelige tilskudd fra staten som er ment å dekke kommunale utgifter ved bosetting og integrering av flyktninger (Integreringstilskudd, norsktilskudd, særskilt tilskudd for enslige mindreårige, tilskudd ved bosetting av personer med alvorlig, kjente funksjonshemninger og/eller adferdsvansker, Husbankens boligfinansieringsordninger mv).
- Prioritering av tilskudd til utleieboliger innenfor dagens budsjett.
- Større og mer fleksibel bruk av Husbankens startlån.
- Profesjonell bruk av det private leiemarkedet, hvor dette ses som en parallell løsning til bruk av kommunale boliger ved bosetting av flyktninger.
- Tilrettelegging for erfaringsutveksling kommuner imellom, som kan styrke planlegging av bosetting, øke kapasitet og kompetanse, og bedre overgang til arbeidsliv og utdanning for flyktninger

Mer utfyllende informasjon om tilskuddsordninger, rundskriv med mer i forbindelse med bosetting av flyktninger, finnes på IMDi sine hjemmesider www.imdi.no

Ta gjerne kontakt med IMDi hvis dere ønsker mer informasjon om anmodningen eller bosetting av flyktninger generelt. [ToActivityContact](#)